

“...ผู้ร้ายในละครสังคิตเรื่องมิกาโดก็เป็นเช่นนั้น
เพียงแต่ลักษณะ บุคลิกภาพของผู้ร้าย และวิธีการ
สร้างปัญหาจะชวนขัน บางครั้งปัญหาเหล่านั้นกลับ
มาผูกมัดให้ตนเองต้องหาทางแก้ไข ผู้ชมจะไม่นึก
เกลียดชังแต่กลับรู้สึกขบขันเสียมากกว่า ทั้งนี้เพราะ
ผู้ร้ายในมิกาโดเป็นผู้ร้ายที่น่ารักนั่นเอง...”

ผู้ร้ายในมิกาโด : ถึงร้ายก็น่ารัก

นิดา มีสุข *

บทละคร เป็นงานประพันธ์ที่แสดงแนวคิดบางอย่างในการดำเนินชีวิตของบุคคล ละครจะสนุก บทบาท
ของตัวละครต้องน่าสนใจ และการทำให้บทบาทของตัวละครน่าสนใจนั้น ขึ้นอยู่กับการนำเสนอลักษณะของตัวละคร
ที่ชัดเจน มีปัญหาและอุปสรรคให้แก้ไข ซึ่งตัวละครที่ เป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกก็คือ
ตัวผู้ร้าย

ลักษณะของผู้ร้ายในเรื่องบันเทิงคิตโดยทั่วไปคือจะเป็นอริกับตัวละครเอก พฤติกรรมของตัวละครจะขัดขวาง
หรือทำร้ายตัวละครเอก ตัวละครซึ่งเรียกว่าเป็นผู้ร้ายเหล่านี้ มักเป็นผู้มีเล่ห์เหลี่ยม มีอำนาจมากกว่า เป็นอันตราย
เพื่อให้ผู้ชมหรือผู้อ่านคอยเอาใจช่วยตัวละครเอกให้รอดพ้นอุปสรรคทั้งปวง ผู้ร้ายในละครสังคิตเรื่องมิกาโดก็เป็น
เช่นนั้น เพียงแต่ลักษณะ บุคลิกภาพของผู้ร้าย และวิธีการสร้างปัญหาจะชวนขัน บางครั้งปัญหาเหล่านั้นกลับ
มาผูกมัดให้ตนเองต้องหาทางแก้ไข ผู้ชมจะไม่นึกเกลียดชังแต่กลับรู้สึกขบขันเสียมากกว่า ทั้งนี้เพราะผู้ร้ายในมิกาโด
เป็นผู้ร้ายที่น่ารักนั่นเอง

บทละครสังคิตเรื่องมิกาโดเป็นบทละครที่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปลมาจาก
มหาอุปรากรเรื่อง Mikado ของ Sir William S. Gilbert

เนื้อเรื่องหลักมีอยู่ว่า สมเด็จพระเจ้ามิกาโดกรุงญี่ปุ่น ออกกฎหมายใหม่ห้ามผู้ชายเจ้าชู้ใครทำผิดกฎหมาย
ต้องโทษประหารชีวิต กฎหมายฉบับนี้ทำให้โกโกซึ่งเป็นช่างตัดเสื้อได้รับเลือกจากกรมการเมืองและหัวหน้าราษฎร
ให้เป็นเจ้าคุณเพ็ชรฆาตเมืองตติปูเพราะทำผิดกฎหมายเป็นคนแรก ทั้งนี้เพราะทุกคนคิดว่าถ้าจะต้องมีการประหาร
ชีวิตกันจริง ๆ แล้ว เพ็ชรฆาตย่อมไม่กล้าประหารชีวิตตนเองเป็นแน่

นอกจากนั้นพระโอรสขององค์มิกาโดก็ต้องหนีออกจากวังเพราะไปพูดกับกะตึละซึ่งเป็นสาวแก่ในวังและ
นางต้องการแต่งงานด้วย พระโอรสปลอมเป็นนักรบตามหายุ้มยัม ซึ่งเป็นลูกเลี้ยงของโกโก ก็พ้อตีทางเมืองตติปู
ถูกเร่งรัดให้ประหารชีวิตผู้ทำผิดกฎหมายภายใน 1 เดือน โกโกไม่รู้จะทำอย่างไรดีเพราะผู้ที่ควรจะต้องถูกประหาร

* อาจารย์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ชีวิตคนแรกคือตนเอง นังกิบูรับอาสาถูกประหารชีวิตแทนในอีก 1 เดือนข้างหน้าแลกกับการแต่งงานกับยัมยัม โโกโกจำใจยอม

เจ้าคุณปูบา ขุนนางหลายตำแหน่งของเมืองติติปูมาบอกว่าหลังจากนังกิบูถูกประหารชีวิตแล้ว ยัมยัมต้องถูกฝังทั้งเป็น ยัมยัมกลัว ไม่ยอมแต่งงานกับนังกิบู นังกิบูเสียใจจะฆ่าตัวตาย ก็พอดีขุนนางมาบอกว่ามิกาโดเสด็จมาถึงเมืองนี้แล้ว โโกโกร้อนตัวขอร้องนังกิบูขอเป็นการประหารชีวิตแทนการฆ่าตัวตาย นังกิบูตกลงแต่โกโกกลับทำไม่ได้ จึงเปลี่ยนเป็นทำหลักฐานว่าประหารชีวิตแล้วและให้นังกิบูออกจากเมืองไป นังกิบูขอแลกกับการแต่งงานกับยัมยัม โโกโกตกลง

โกโกถวายรายงานว่าได้ประหารชีวิตนังกิบูแล้ว กะติฉะร้องขึ้นว่านั่นคือพระโอรสปลอมตัวมา มิกาโดสั่งประหารชีวิตผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดหลังเสวยพระกระยาหารกลางวัน

โกโกและขุนนางที่เกี่ยวข้องปรึกษาหาทางแก้ไข บังเอิญนังกิบูกับยัมยัมผ่านมา โโกโกขอให้นังกิบูแสดงตัวว่ายัมยัมมีชีวิตอยู่ นังกิบูยินยอมแต่มีข้อแม้ว่าโกโกต้องแต่งงานกับกะติฉะก่อน โโกโกจำเป็นต้องทำตามเรื่องจึงจบลงด้วยดี

ตัวละครซึ่งจัดได้ว่าเป็นผู้ร้าย มีพฤติกรรมเป็นอริกับนังกิบูซึ่งเป็นตัวเอกในละครเรื่องนี้คือ โโกโก ความเป็นอริของโกโกเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักคือ โโกโกจะแต่งงานกับยัมยัมผู้หญิงที่นังกิบูรัก โดยที่ยัมยัมยินยอมเพราะสำนึกในบุญคุณ ดังความว่า

นังกิบู : หล่อนนะไม่รักตาโกโกหรอก ไม่ใช่หรือ
ยัมยัม : ไม่รักจนนิดเดียว
นังกิบู : อ้อ ถ้ายังงั้นหล่อนแต่งกะเขาทำไมล่ะ
ยัมยัม : อ้าว อย่าว่าเลย เขาได้มีพระเดชพระคุณมากะฉันมาก เขาได้เป็นผู้อุปถัมภ์คำชума ตั้งแต่ฉันยังเล็ก แต่ยังไม่ค่อยเชื่อใจกันเท่าไหร่

(หน้า 21)

การที่เราจะกำหนดว่าตัวละครใดมีลักษณะเช่นใดนั้น เราจะพิจารณาที่บุคลิกลักษณะของตัวละคร ซึ่งโดยทั่วไปบุคลิกลักษณะของตัวละครจะปรากฏได้เป็น 2 ลักษณะคือ บุคลิกลักษณะภายนอกและบุคลิกลักษณะภายใน

บุคลิกลักษณะภายนอกคือ ลักษณะที่ผู้อื่นสามารถเห็นได้ สังเกตได้ ได้แก่ ลักษณะโครงสร้างของร่างกายซึ่งรับรู้ได้จากการมองเห็นหรือพบกัน เช่น รูปร่างงดงาม ชีวเร่า สูง เตี้ย อ้วน ผอม ดำ ขาว แข็งแรง บอบบาง หน้าตาน่าเกรงขาม น่ากลัว น่าไว้วางใจ เป็นต้น และลักษณะการแสดงออกซึ่งรับรู้ได้จากการกระทำของตัวละคร เช่น กิริยา ท่าทางของตัวละคร เป็นคนเช่นใด ก้าวร้าว มีมารยาท ไม่เรียบร้อย ซุ่มซ่าม คล่องแคล่วว่องไว ซักซ้า เป็นต้น

บุคลิกลักษณะภายในเป็นลักษณะภายใน เช่น สติปัญญา ความสามารถ ทศนคติ ค่านิยม อารมณ์ อุปนิสัย สุขภาพจิต ซึ่งผู้อ่านจะทราบได้ว่าตัวละครนั้นมีบุคลิกลักษณะภายในเช่นใดก็เมื่อตัวละครแสดงบุคลิกลักษณะนั้นออกมาเป็นพฤติกรรม

บุคลิกลักษณะของโกโกสังเกตเห็นได้ทั้ง 2 ลักษณะเช่นเดียวกับตัวละครอื่นทั่วๆ ไป ดังนี้

บุคลิกลักษณะภายนอก

ในบทละคร ไม่ได้กล่าวถึงรูปร่างหน้าตาแต่พอจะคาดคะเนได้ว่าเป็นผู้ใหญ่มีอายุ เพราะเป็นผู้เลี้ยงดูยัมยัมและพี่น้องมาจนโต ดังความว่า

โกโก : คุณ นี่ไล่แม่สาวๆ สามคนที่ผมเล่าให้คุณฟังแล้วว่าได้เลี้ยงดูมาแต่เล็กๆ คนที่อยู่ตรงกลางนั้นแหละคือยัมยัมที่จะแต่งงานกับผม

(หน้า 19)

ลักษณะการแสดงออกของโกโกคือ เป็นคนยอมรับในตระกูลอันต่ำของตนเองแต่เย่อหยิ่ง ความเย่อหยิ่งนี้โกโกแสดงออกอย่างสุภาพดังเช่นที่ โกโกพูดกับขุนนางว่า

โกโก : ... ข้าพเจ้าทราบอยู่ดีทีเดียว ท่านซึ่งเป็นขุนนางเก่า ๆ คงจะต้องรู้สึกคับอกคับใจในการที่จะต้องเคารพนบถนอบต่อคนที่มิตระกูลอันต่ำเช่นตัวข้าพเจ้า แต่ครั้นข้าพเจ้าจะไม่บังคับให้ท่านกระทำเช่นนั้นก็จะเสียระเบียบราชการไป

(หน้า 11)

หรือข้อความที่โกโกพูดกับบุตรเลี้ยงถึงปูบาซึ่งถือตัวว่าเป็นผู้ดีมีตระกูลสูงก็เป็นการพูดโดยสุภาพแต่มีกระแสรื่นแรม ดังความว่า

โกโก : (พูดกับผู้หญิงทั้งสาม) แม่เล็ก ๆ ก็อย่าหัวเราะเยาะแก่นักเลย อ้ายการจงหองของท่านปูบานะมันเป็นเหมือนโรคเรื้อรัง ต้องค่อย ๆ รักษาไปที่ละเล็กละน้อย (พูดกับปูบา) คุณอย่าถืออย่าทำเลย แม่เล็ก ๆ นั้นไม่เข้าใจความลำบากของคุณในการที่ต้องถ่อมตัวลงมาพูดกับคนสามัญไม่มีตระกูลสูง

(หน้า 20)

บุคลิกภาพภายนอกของโกโกเป็นลักษณะที่ปรากฏไม่เด่นชัดนัก ภาพที่ออกมาจะเป็นภาพผู้ชายมีอายุแล้วพูดสุภาพ อะลุ่มอล่วยการที่ผู้แต่งสร้างให้โกโกมีบุคลิกภาพภายนอกเช่นนี้ทำให้ความรู้สึกที่มีต่อโกโกซึ่งเป็นตัวผู้ร้ายก่อนไปในทางที่ดี

บุคลิกภาพภายใน

บุคลิกภาพภายในของโกโกเท่าที่ปรากฏพบว่า ภาพของโกโก เป็นคนไม่ฉลาดนัก เชื้อคนง่าย บางครั้งนำสงสาร ดังจะเห็นได้จากการที่โกโกต้องพึ่งพาปูบา ขุนนางหลายตำแหน่ง ซึ่งแสดงตัวว่าเป็นคนที่มีตระกูลสูง และที่ปูบายินยอมช่วยเหลือเพราะการทำงานกับโกโกทำให้มีช่องทางที่จะทุจริตได้ง่าย รวมทั้งยังสามารถเรียกร้องค่าตอบแทนต่าง ๆ จากโกโกได้เสมอ ดังที่ โกโกปรึกษาปูบาเรื่องการจัดงานของตน

ปูบาถามว่าจะปรึกษาในตำแหน่งใด ถ้าเป็นตำแหน่งเลขานุการเห็นว่าการจัดงานครั้งนี้ได้รับอนุญาตให้ใช้เงินราชการแผนกรับแขก เพราะฉะนั้นจึงต้องทำงานให้ใหญ่สมเกียรติยศ ถ้าในหน้าที่ข้าหลวงคลัง ขอแนะนำให้อาศัยอย่างประหยัด ถ้าเป็นหน้าที่ที่ปรึกษากฎหมายก็แนะนำให้ทำตามใจเมื่อเกิดปัญหาขึ้นค่อยหาทางแก้ความภายหลัง ในส่วนของตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาจะต้องรักษากฎหมายให้มั่นคง ดังนั้นหน้าที่สมุหบัญชาใหญ่จะแก้ไขบัญชาให้เรียบร้อย จากนั้นในหน้าที่ผู้บังคับการกรมกองตระเวนก็จะสั่งจับตัวสมุหบัญชาใหญ่ส่งศาลฟ้องฐานฉ้อพระราชทรัพย์ ปูบาเสนอว่าเนื่องจากตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งหลายนี้อยู่ในคนคนเดียวคือตัวปูบา ดังนั้นจึงต้องติดสินบนให้มาก ๆ หน่อยจึงจะสำเร็จ โกโกสงสัยว่าเมื่อมีการติดสินบนตำแหน่งต่าง ๆ เงินติดสินบนก็ลงปรวมในกระเป๋าเดียวกัน เรื่องราวก็จะรู้กันขึ้นมา

ปูบาคึกเอาถุงมาอวดว่าตั้งแต่รับตำแหน่งต่าง ๆ ก็ได้เตรียมการไว้แล้ว คือเย็บถุงเงินสำหรับใส่เงินของตำแหน่งต่าง ๆ ไม่ให้ปะปนกัน โกโกจึงพูดว่า

โกโก : พอแล้ว ๆ ผมแลเห็นแล้วว่าในเมืองนี้ไม่มีผู้ใดที่จะมีความสามารถรับราชการในตำแหน่งต่าง ๆ พร้อม ๆ กันมากเช่นตัวคุณ ในเรื่องที่จะตบปากตบคอท่านเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่คุณกล่าวนั้น ผมจะขอตริตรอดูทีก่อน แล้วคงจะคิดจัดการไปตามที่ควร

(หน้า 15)

เมื่อพิจารณาคำพูดของโกโกอีกด้านหนึ่งอาจพูดได้ว่าโกโกฉลาดกว่าปูบา เพราะโกโกฉลาดที่จะใช้ปูบาให้คิดให้ทำอะไรให้ตนโดยอาศัยจุดอ่อนของปูบาคือการเป็นคนโลภ ก็ได้

ความฉลาดของโกโกปรากฏอีกครั้ง เมื่อโกโกต้องไปเกี่ยวกะติฉะทั้งหลาย ที่กะติฉะเป็นหญิงที่มีอายุแล้ว และไม่สวยงามที่โกโกออกปากว่าเป็นยักษ์นี่ โกโกก็ยังสามารถพูดแสดงเหตุผลให้กะติฉะรับรักได้ ดังเช่น

เมื่อกะติฉะว่าตนเองเป็นคนดูร้าย โกโกตอบดังนี้

กะติฉะ : แล้วก็เธอน่ะไม่เกลียดฉันเพราะฉันใจดูร้ายหรือคะ

โกโก : จะเกลียดหล่อนทำไม ถึงจะดูร้ายสักเท่าไร ความงามก็ไม่สูญไปได้ คนเราก็ดูดี หรือแม้แต่เพียงสัตว์เดียรฉานก็ดูดี ถ้าลงได้งามแล้วละก็ถึงจะยังงี้ ๆ ก็คงไม่สิ้นงาม

(หน้า 71)

การที่กะติฉะเป็นสาวที่มีอายุมาก โกโกก็ชี้ให้เห็นข้อดีว่า

โกโก : จริงทีเดียว แล้วถ้าจะพูดไปอีกทาง ผู้หญิงสาว ๆ รุ่น ๆ ที่ไหนจะมาสู้ ที่มีอายุมาก ๆ แล้วอายุยิ่งมาก ความงามก็ยิ่งทวีมากขึ้น และความเฉลียวฉลาดก็จะยิ่งมากขึ้นทุกที่เหมือนกัน

(หน้า 72)

แต่เมื่อจะถึงเวลาที่ต้องกำหนดแต่งงานจริง ๆ โกโกก็ยังถามว่าตัวกะติฉะเป็นผู้ใหญ่พอที่จะแต่งงานได้หรือยัง และเมื่อกะติฉะถามกลับมว่า จะให้รอไปเมื่อไร โกโกก็อดไม่ได้ที่จะตอบว่า

โกโก : รอไปจนหล่อนอายุสักแปดสิบไม่ดีหรือ หรือหล่อนเห็นว่าตัวหล่อนนั้นเป็นผู้ใหญ่พอแล้ว

(หน้า 73)

โกโกพยายามประวิงเวลาที่จะต้องแต่งงานกับกะติฉะ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าต้องแต่งโดยด่วน การเกี่ยวพาราสีครั้งนี้จบลงด้วยทั้งสองเข้าพิธีแต่งงานกันทันที

เมื่อโกโกต้องพูดแสดงเหตุผลเมื่อต้องมีผู้ถูกประหารชีวิต ขุนนางต่าง ๆ เสนอว่าควรประหารชีวิตโกโกก่อน เพราะเป็นผู้ทำผิดกฎหมายก่อน โกโกก็ให้เหตุผลที่ไม่สมควรทำอย่างน่าเชื่อถือ ความว่า

โกโก : ทำไมล่ะ ข้อหนึ่งการตัดหัวตัวเองนั้นเป็นของลำบากเหลือเกินและอันตรายจัด ข้อสองถ้าจะทำเช่นนั้นก็ต้องแปลว่าผมทำลายชีวิตตัวเอง ซึ่งเป็นข้อผิดพระราชกำหนดกฎหมาย ท่านระวางโทษไว้ถึงประหารชีวิต

ปูบา : ก็จริงอยู่

โกโก : แต่อย่างไร ผมแลไม่เห็นเลยว่าอายุการตัดหัวตัวเองนะ จะทำได้ยังงี้

ปูบา : ก็ถ้าจะพยายามสักหน่อยก็เห็นจะพอสำเร็จได้กระมัง

ซูเย : ถึงแม้ว่าจะตัดขาดเพียงสักครั้งเดียวก็ยังจะดีกว่าไม่ตัดเสียเลย

ปูบา : จริง จริง จะได้เป็นพยานให้เห็นได้ว่าคุณได้ตั้งใจจะกระทำการตามหน้าที่ตามรับสั่งพระราช

โกโก : รับประทานโทษ ในข้อนี้ผมจะยืนคำแข็งแรงในตำแหน่งเพ็ชรฆาตยิ่งจะให้ผมทำการสับพวอย่างคุณว่าไม่ได้ ถ้าลงมือแล้วต้องให้สำเร็จเรียบร้อยทีเดียวถึงจะได้

(หน้า 28)

โกโกเป็นคนใจอ่อน ดังเช่นเมื่อเห็นว่านังกิบูคิดฆ่าตัวตายเพราะไม่สมหวังในความรักก็ห้ามปรามดังความว่า

โกโก : อ้าย อ้ายพูดเป็นบ้ายังงั้น ฉันทนี่นะเป็นคนใจอ่อนที่สุดทีเดียว เพราะฉะนั้นถ้าแกจะขึ้น
ทำลายชีวิตแกเองจริงละก็ฉันจะต้องตะโกนเรียกโปลิศให้อึงที่เดียว

นังกิบู : ก็ลองตะโกนดูซิ พอตะโกนขึ้นเมื่อไหร่ฉันก็จะแทงตัวตายเสียด้วยกันหยั้นนี่ ยังงี้ ยังงี้
(ทำท่าแหว่ท้องตัวเอง)

โกโก : อ๋ายๆ เสียวไล้่น่า นี่แน่ะแกนะเป็นคนใจเหี้ยมโหดเหลือเกินนัก แกไม่รู้หรือว่าการฆ่า
ตัวตายนะเป็นความผิดอย่างร้ายกาจ มีระวางโทษถึง ...

(หน้า 30-31)

เมื่อต้องทำหน้าที่เพชรฆาตโดยนังกิบูยอมถูกประหารชีวิต ก็ไม่อาจทำได้โดยกล่าวว่า

โกโก : นี่แน่ะ ผมจะว่าให้ฟัง ในหน้าที่เจ้าคุณเพชรฆาต ผมได้ตกลงสัญญาแล้วว่า จะตัดหัว
นังกิบูภายในเดือนหนึ่ง เวลานี้ผมยังไม่ได้เตรียมตัวเลย ยังไม่รู้ว่าจะทำยังไงกัน
ผมได้ตั้งใจไว้ว่าจะต้องฝึกหัดเสียก่อน ผมคิดไว้ว่าจะเริ่มต้นด้วยหนูตะเภา แล้วค่อยๆ
เขยิบให้สูงขึ้นมาทุกที ในหมู่วัตถุจนถึงมนุษย์ ที่จริงผมนี่เป็นคนใจอ่อนมาก เมื่อผม
ยอมรับตำแหน่งพระยาเพชรฆาตนะ ผมนึกว่าหน้าที่มีแต่พอเป็นสังเขปเท่านั้น ไม่ได้
นึกเลยว่าจะต้องฆ่าคนจริง ๆ ถ้าผมรู้ว่าจะต้องฆ่าคนจริง ๆ คุณนึกหรือว่าผมจะรับ
ผมนะตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเลยสักครั้งเดียว (เช็ดน้ำตา)

(หน้า 51-52)

ในที่สุดก็หาทางออกโดยให้นังกิบูได้แต่งงานกับยัมยัมและออกนอกเมืองไป ส่วนตนเองทำหลักฐานว่าได้
ประหารชีวิตนังกิบูแล้วเพราะไม่ต้องการประหารชีวิตใครจริง ๆ

ข้อที่เป็นอริกับตัวเองของโกโกมีเพียงประการเดียวคือเป็นอริในความรัก โกโกชื่อนังกิบู เพราะยัมยัม
สำนักในบุญคุณที่โกโกเลี้ยงดูมา และโกโกพยายามแสดงให้ยัมยัมเห็นในส่วนของโกโกมาโดยตลอด ดังเช่นที่โกโก
พูดกับนังกิบูว่าอย่าทำให้ยัมยัมเปลี่ยนความคิดเสียเพราะได้สอนไว้ตั้งแต่เด็ก ความว่า

โกโก : ก็-ก็-เอา ฉันทกลงตามแกขอ ฉันทนึกเสียว่าเท่าที่เลือกการวิวาห์มงคลของฉันทออกไป
เดือนหนึ่ง แต่นี่แน่ะ ขออย่าให้แกพูดปั่นหัวแม่ยัมยัมให้ฉันทเสียนะ ฉันทจะได้ตัก
ตั้งใจสั่งสอนแม่ยัมยัมไว้เพื่อเป็นเมียฉันท หล่อนได้เคยแต่นึกอยู่เสมอว่าฉันทนี่เป็นคน
ฉลาดและโอปอ้อมอารี ฉันทก็ไม่อยากให้หล่อนกลับความคิดเสียเลยนะ

(หน้า 33-34)

หลังจากที่โกโกยอมยกยัมยัมให้แต่งงานกับนังกิบูเป็นเวลา 1 เดือน เพื่อแลกกับการถูกประหารชีวิตแทน
ตนแล้ว โกโกก็ยังพยายามขัดขวางโดยนำความมาบอกนังกิบูและยัมยัมว่า หลังจากนังกิบูถูกประหารชีวิตแล้วยัมยัม
จะต้องถูกฝังทั้งเป็นด้วย ครั้นนังกิบูสอบถามเพื่อหาข้อเท็จจริง พยานหลายตำแหน่งที่โกโกยกมาอ้างนั้นที่แท้จริง
แล้วก็คือ ปูบาเพียงคนเดียว ดังความว่า

โกโก : ฉันทฟังไปได้ความมาว่าตามพระราชกำหนดกฎหมาย ถ้าชายใดต้องโทษถึงประหารชีวิต
ภรรยาของชายผู้นั้นทันทให้ฝังเสียทั้งเป็น

ยัมยัม : ตายๆ อะไรฝังทั้งเป็น

โกโก : จะ ฝังทั้งเป็น

นังกิปู : ก็นี่คุณไปได้มาจากไหนละ
โกโก : อ้อ ท่านปูปาบอกฉัน แกเป็นที่ปรึกษากฎหมายของฉัน
ยัมยัม : จะผิดไปละกระมัง
โกโก : ฉันแต่แรกก็คิดอย่างนั้นเหมือนกัน แต่ฉันไปตามท่านพนักงานอัยการ ท่านอธิบดีผู้พิพากษา ท่านผู้พิพากษารอง ก็คงมีความเห็นเหมือนกันทั้งนั้น

(หน้า 46-47)

ความที่โกโกนำมาบอกนังกิปูและยัมยัมจึงอาจจะเป็นความจริงก็ได้หรือไม่เป็นความจริงก็ได้เพราะเมื่อโกโกต้องการให้ปูปาทำอะไรให้ก็จะใช้วิธีดัดลึนบนเสมอตั้งเช่นเมื่อโกโกต้องการจะกอดยัมยัมและยัมยัมปฏิเสธโกโกให้เหตุผลว่าถูกต้องตามธรรมเนียมและให้ปูปายืนยัน ดังความว่า

โกโก : (พูด) เออแม่ยัมยัม แม่คู่ตุนาหงันของพี่ (ตรงเข้าไปทำท่าจะกอด)
ยัมยัม : อะไรจะมากอดจูบดิฉันต่อหน้าคนนอกเป็นก่ายเป็นกองเทียวฤ
โกโก : ฉันก็คิดว่าเช่นนั้น
ยัมยัม : (พูดกับน้องสาว) ดูนันยังไง อยู่หนอยนะ
ป๊อบโป : จริง มันยังไง อยู่
ปิตชิง : เห็นจะไม่ใช่ไรหรอก คงเป็นธรรมเนียมใหม่ในสมัยนี้หรือยังไ้เป็นแน่เทียว ธรรมเนียมนะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเทียวนะ
ยัมยัม : ก็ฉันจะไปรู้ยังไง พวกกุลสตรีชั้นใหม่เขาจะใช้ธรรมเนียมยังไ้กันก็มิรู้ หนังสือพิมพ์กุลบุตรที่ออกใหม่ครูก็มิให้เราอ่าน แต่นั่นแหละ ถ้ามันเป็นธรรมเนียมยังไ้ฉันก็มิขัดขวาง
โกโก : เป็นถูกต้องตามธรรมเนียมอย่างใหม่ละ จริงไหมท่านที่ปรึกษา
ปูปา : จริง ถูกต้องตามธรรมเนียมที่ใช้กันในหมู่กุลสตรีเดี๋ยวนี
โกโก : ก็ดีแล้ว (กอดและจูบยัมยัม)

(หน้า 16-17)

อย่างไรก็ตาม ความที่โกโกนำมาบอกว่าภรรยาของชายที่ถูกประหารชีวิตจะต้องถูกฝังทั้งเป็นนี้ ทำให้ยัมยัมไม่ยอมแต่งงานกับนังกิปู ซึ่งเป็นไปตามแผนของโกโก ทำให้โกโกดีใจมาก แต่ความดีใจของโกโกนี้เป็นไปไม่นาน เพราะนังกิปูยืนยัน ว่าถ้าไม่ได้แต่งงานกับยัมยัมจะฆ่าตัวตาย ดังความว่า

นังกิปู : ฉันรักแม่ยัมยัมเสมอด้วยชีวิตทีเดียว เพราะฉะนั้น เมื่อจะไม่ได้แม่ยัมยัมแล้วชีวิตจะเอาไ้ทำไม บ่ายวันนี้ฉันจะได้จัดการแห่ท้องฉันเองตามธรรมเนียมสะมุไรชายชาติทหาร
โกโก : อ๊ะ ๆ ฉันยอมไม่ได้นะ
นังกิปู : ทำไม
โกโก : ก็พุทไธ้ แกได้สัญญาแล้วว่าตายด้วยดาบเจ้าคุณเพ็ชรฆาฏภายในกำหนดเดือนหนึ่ง ถ้าแกไปชิงฆ่าตัวแกเองเสียก่อนกำหนดฉันจะเป็นยังไ้ขอไ้ให้แกดูเถอะ ฉันจะมีตอถูกประหารชีวิตแทนแกหรือ

(หน้า 49-50)

โกโกยอมให้หนังกิบูฆ่าตัวตายไม่ได้เพราะจะไม่มีใครให้ประหารชีวิตเมื่อถึงกำหนด แผนการของโกโกจึงไม่ช่วยให้สถานการณ์ทางโกโกดีขึ้นเลย กลับยิ่งแยกลงไปกว่าเดิมเพราะจะดำเนินตามแผนเดิมยั้มยั้มก็ไมยอม

เหตุการณ์กลับแยกลงไปอีกเมื่อปูบาเข้ามาบอกข่าวว่ากระบวนเสด็จสมเด็จพระเจ้ามิกาดโจะถึงเมืองอยู่แล้ว โกโกเข้าใจว่าคงเสด็จมาเพื่อทรงทราบว่าเป็นคนนี้ได้ทำตามรับสั่งแล้วหรือยัง โกโกจึงเร่งรัดทวงสัญญาจากหนังกิบูว่า จะฆ่าตัวตายไม่ได้ ต้องตายด้วยการประหารชีวิตตามสัญญา

เรื่องทำท่าว่าจะเป็นไปด้วยดีเพราะหนังกิบูตกลงอย่างง่ายดาย แต่ปัญหาก็เกิดกับโกโกอีกจนได้ โกโกไม่กล้าทำหน้าพิเรนธโดยให้เหตุผลที่น่าเห็นใจว่า

โกโก : อะไรได้ อยู่ดีจะให้ตัดหัวเอายุบยับยังงั้นที่ไหนได้ อย่าว่าแต่คนเลย แต่แมลงวันสักตัวเดียวยังไม่เคยฆ่า

ปูบา : ก็นั่นแหละ แต่ว่าธรรมชาติพระยาเพชรฆาฏ

โกโก : นี่แน่ะ ผมจะว่าให้ฟัง ในหน้าที่เจ้าคุณเพชรฆาฏ ผมได้ตกลงสัญญาแล้วว่า จะตัดหัวหนังกิบูภายในเดือนหนึ่ง เวลานี้ผมยังไม่ได้เตรียมตัวเลย ยังไม่รู้ว่าจะทำยังไงกัน ผมได้ตั้งใจไว้ว่าจะต้องฝึกหัดเสียก่อน ผมคิดไว้ว่าจะเริ่มต้นด้วยหนูตะเภาแล้วค่อย ๆ เชียบให้สูงขึ้นมาทุกทีในหมู่สัตว์จนถึงมนุษย์ ที่จริงผมนี่เป็นคนใจอ่อนมาก เมื่อผมยอมรับตำแหน่งพระยาเพชรฆาฏนะ ผมนึกว่าหน้าที่จะมีแต่พอเป็นสังเขปเท่านั้น ไม่ได้นึกเลยว่า จะต้องฆ่าคนจริง ๆ ถ้าผมรู้ว่าจะต้องฆ่าคนจริง ๆ คุณนึกหรือว่าผมจะรับ ผมนะตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเลยสักครั้งเดียว (เช็ดน้ำตา)

(หน้า 51-52)

เรื่องเริ่มยุ่งกันใหญ่ ในที่สุดโกโกก็นึกถึงวิธีการเดิมที่เคยใช้ได้ผลขึ้นมาได้ โกโกตัดสินใจบนปูบาให้ทำหลักฐานเท็จรายงานว่าได้ประหารชีวิตนักโทษแล้ว และให้มีพยานรับรอง

โกโก : การที่ฉันจะประหารชีวิตแก่ ถ้าจะให้มันเป็นหลักฐานฉันก็จะต้องทำต่อหน้าพยานผู้มีหลักฐานไม่ใช่หรือ ก็ถ้าเช่นนั้นฉันจะไม่ฆ่าแหละ เป็นแต่จะทำหนังสือไว้ต่อหน้าพยานว่าได้ฆ่าแล้วก็ไปพอบเหมือนกัน จริงไหมละ พยานที่มีหลักฐานนะหาได้ถมไป ดูที่หรือนั่นยังไล่ละ(ชี้ปูบา) อธิบดีผู้พิพากษา ปลัดเมือง นายอำเภอ ผู้บังคับการกองตระเวน ท่านเจ้าหน้าที่ทั้งสี่นี่ก็เป็นคนสำคัญพออยู่แล้ว และคงเต็มใจสาบานเป็นพยานทุกคนไม่ใช่หรือ

ปูบา : นี่จะให้ผมเข้าใจหรือว่าคุณนะประสงค์จะให้ท่านเจ้าหน้าที่ทั้งสี่ที่กล่าวแล้วนั้น สาบานสิ่งที่ไม่จริงเพื่อจะช่วยให้คุณให้พ้นอันตราย

โกโก : เอะนะ อย่าวิตกเลย คงจะถูกหมิ่นประมาทอีกตามเคย

ปูบา : อ้อ ก็หมิ่นประมาทเป็นเงินสด หรือจะจดบาญชีไว้

โกโก : เอาเถอะ เงินสดเหียว

(หน้า 52-53)

ส่วนของหนังกิบูให้ออกนอกเมืองไปเสีย หนังกิบูยินยอมถ้าโกโกยกยั้มยั้มให้ โกโกจำใจต้องยกยั้มยั้มให้ทำพิธีแต่งงานกันแล้วขอให้รับเงินทางออกจากเมืองไป

เมื่อสมเด็จพระเจ้ามิกาดโออกมาว่าราชการ โกโกถวายรายงานว่าได้ประหารชีวิตนักโทษไปแล้ว 1 คนเมื่อเช้านี้ และเพื่อให้หน้าเชื่อถือ โกโกและขุนนางต่าง ๆ พวกกันบรรยายภาพเพื่อให้หน้าเชื่อถือยิ่งขึ้น ข้อความที่กล่าวถึง

เหตุการณ์ตอนนี้เป็นเรื่องเกินจริงทำให้เกิดความขบขัน

โกโกกล่าวว่

โกโก : เมื่อถึงยามนักโทษจะตายนั้น ตัวมันสิ้นพันกระทบกันกึกกัก ข้าพระองค์ตรงไป
ไม่ชะงัก ชักดาบเพ็ชรออกจากฝักโดยทันที พอมันรู้สึกว่มาเจ็ดเจ็ด เลือดไม่เหลือน
นิตชิดเป็นผี ข้าพระบาทเกร็งข้อย่อยเป็นที พ้นเหมาะดีหัวกลิ้งอยู่กลางทราย
(หน้า 58)

ปิตชิงไม่ยอมน้อยหน้าเล่าบ้างว่

ปิตชิง : เจ้าคนโทษโหดเหี้ยมเมื่อจวนตัว ที่จริงกลัวแสงสว่างท่าทางเฉย เข้าหลักแล้วมิหนำ
ทำเสวย หน้างงเยดตาสา่ยชายซ้อนไป พอทอดตามาทางกระหม่อมฉัน มันกลับหัน
หน้ามาหล่วดาให้ แล้วยังเค้นยืมกรุ้มกริมไชร้ บัดเดียวใจศัรชะก็กระเด็น
(หน้า 58)

ส่วนปูบากล่าวว่

ปูบา : ข้าพระบาทสามารถทูลแถลง ไม่เสแสงนำเท็จมาทูลว่ เมื่อศัรชะสนั่นแล้วนา ยัง
อุสาห์รำลึกนึกความควร มันหันหน้ามาทางข้าพระองค์ ก็มเกลศลงค่านับสามทีถ้วน
มันรู้จักประมาณกาลประมาญ ทำให้ชวนสังเวชเสียจริงเจียว
(หน้า 59)

สิ่งที่แต่ละคนพูดนั้นสังเกตได้ว่เป็นเรื่องเกี่ยวกับปมด้อยของตนเองทั้งสิ้น เช่น โกโกเป็นคนขี้ขลาดใจอ่อน
เมื่อแต่งเรื่องจึงแต่งเรื่องให้ตนเป็นเพ็ชรฆาตที่กล้าหาญ เข้มแข็ง ปิตชิงเป็นหญิงสาวดั่งนั้นเรื่องที่แต่งจึงให้นักโทษ
ทำท่ากรุ้มกริมกับตน ส่วนปูบาเป็นคนถือตัวว่เกิดในตระกูลสูงเป็นผู้ดีมาหลายชั่วอายุคน จึงแต่งให้นักโทษที่ถูก
ประหารชีวิตแล้วก้มศัรชะที่ขาดแล้วค่านับตนถึงสามครั้ง

เหตุการณ์กลับพลิกความคาดหมายเมื่อสมเด็จพระเจ้ามิกาโดแจ้งว่ ที่เสด็จมาที่เมืองนี้ก็เพื่อมาตามหา
รัชทายาทที่ทราบว่ปลอมตัวมาเป็นคนจนชื่อนังกิบูเทียวติดกระจับปี่ร้องเพลงอยู่ที่เมืองนี้

ข่าวนี้ทำให้โกโกตกใจมาก เมื่อตรัสถามถึงมีอาการติดอ่าง เนื้อความตอนนี้มีว่

มิกาโด : และเดี๋ยวนี้เราได้ทราบข่าวว่มาอยู่ในเมืองติตูปูนี้เอง ปลอมตัวเป็นคนจน เทียวติด
กระจับปี่ร้องเพลง

โกโก : ติดกระจับปี่ร้องเพลง (พูดป้อปากกับปูบาและปิตชิง) ตายละชิ กรรมตามทันเสียแล้ว
คราวนี้

มิกาโด : ช่วยหาตัวมาให้เรารู้ทีเถอะ ปลอมชื่อเรียกตัวว่ นังกิบู

โกโก : กี้ ๆ - เอ้อ - กี้ ๆ -

มิกาโด : ทำไม

โกโก : ก็ลำบากอยู่หน่อยเพอะจะค้ะ ฟังไปเสียเมื่อเร็ว ๆ นี้เองได้ทราบว่จะออกไปเทียวนอกเมือง
ญี่ปุ่น

(หน้า 60)

กะติจะอ่านรายงานพบว่านังกิบูคือผู้ที่ถูกประหารชีวิตไปเมื่อเช้านี้ เรื่องนี้ทำให้โกโกและขุนนางทุกคนเข้าตางจนจะบอกความจริงว่าเป็นรายงานเท็จก็ไม่ได้ จะไม่บอกก็ไม่ได้ ในที่สุดก็ต้องโทษถึงประหารชีวิตในเวลาหลังเสวยพระกระยาหารกลางวัน

โกโกและผู้เกี่ยวข้องหันหน้าปรึกษากันว่าจะทำอะไรดี ก็พอดีนังกิบูกับยัมยัมซึ่งแต่งงานกันแล้วผ่านมาโกโกขอร้องให้นังกิบูปรากฏตัว นังกิบูยอมแต่มีข้อแม้ว่าโกโกต้องแต่งงานกับกะติจะ เพราะปัญหาของนังกิบูคือต้องแต่งงานกับกะติจะ トラบได้ที่กะติจะยังไม่แต่งงาน นังกิบูก็ไม่ปลอดภัย เหตุการณ์ตอนนี้ทำให้โกโกตกอยู่ในที่นั่งลำบากและน่าสงสารมาก เพราะกะติจะเป็นหญิงสาวที่เกินวัยสาว ดังความที่นังกิบูเล่าให้ยัมยัมฟังว่า

นังกิบู : เมื่อสองสามปีมาแล้วฉันเคราะห์ร้าย พะเอนผู้หญิงผู้ใดคนหนึ่งอยู่ในวัง ชื่อกะติจะเกิดมีความเสน่ห์ในตัวฉันขึ้นมา ที่จริงนะฉันเห็นว่ากะติจะก็เป็นผู้ใหญ่มากแล้ว จึงไม่ได้นึกฝันว่าจะมาเกิดรักฉันขึ้นได้เช่นนั้น เมื่อพบปะกันเมื่อใด ฉันก็พูดจาด้วยโดยดี เพราะนึกเสียว่าไม่เป็นไร ...

(หน้า 24)

ความเป็นคนมีอายุนี้นับเป็นข้อที่ตัวละครกล่าวถึงกะติจะเสมอ ดังที่ นังกิบู พูดกับกะติจะว่า

นังกิบู : ขอให้เข้าใจว่า ฉันพูดกับหล่อนเพราะฉันเกรงใจว่าเป็นคนแก่ ครั้นจะไม่พูดด้วยก็กลัวหล่อนจะเสียใจ

(หน้า 37)

ปิตซิง ก็กล่าวถึงกะติจะเป็นคนแก่ ดังความว่า

ปิตซิง : เชิญไปโน่นแม่แม่แก่แรด แม่ถูกแดดหนักนักจักแห้งเกราะ ...

(หน้า 38)

นอกจากจะเป็นสาวใหญ่มีอายุแล้ว กะติจะยังเป็นคนไม่สวยอีกด้วย ตัวของกะติจะก็ทราบดีว่าตนเป็นคนไม่สวย แต่จะให้ผู้หญิงยอมรับอย่างจริงจังนั้นยาก กะติจะจึงพยายามหาจุดที่ตนเองคิดว่าอวดได้มากกล่าว ดังความว่า

กะติจะ : พูดยังงี้ไม่ได้ตั้งใจพูดจริง ๆ ฉันรู้ว่าคุณท่านะเห็นฉันไม่สวย แต่ที่จริงคนเช่นท่านนั้นปัญญาต่ำต้อยไม่รู้จักความจริง ท่านมองหากความงามแต่เฉพาะใบหน้า แต่ตัวฉันนะถึงหน้าจะไม่งามก็ยังหาที่งามแห่งอื่นได้ เหมือนหัวไหล่ข้างซ้ายของฉันเช่นนี้ หาที่ไหนสู้ไม่ได้ในโลก ข้อศอกขวาของฉันก็เป็นสิ่งงามอีกแห่งหนึ่ง ใครเห็นแล้วจำเป็นต้องติดใจ

(หน้า 59-60)

ความงามที่กะติจะกล่าวถึงตนเองนี้ไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่น และผู้อื่นยังนำมาพูดล้อเลียน ดังที่โกโกและคนอื่น ๆ กล่าวถึงกะติจะเมื่อนังกิบูยื่นข้อเสนอว่าให้โกโกแต่งงานกับกะติจะว่า

โกโก : พุทโธ! นี่หล่อนเคยเห็นยายคนนั้นแล้วหรือยัง เหลือที่จะกลืนเข้าไปได้เสียวนะ

ปิตซิง : นำเกลียดอยู่แต่หน้าเท่านั้นละ หัวไหล่ซ้ายหาที่ไหนสู้ไม่ได้ในโลกนะคะ

บูบา : ข้อศอกขวาใครเห็นติดใจเทียมะคุณ

(หน้า 65)

ความไม่สวยของกะตึจะน่าจะไม่สวยมาก ถึงขนาดโกโกเรียกว่ายักษ์นี้เลยทีเดียว ดังความว่า
โกโก : ยังมีหน้าจะข้าต้องแข็งใจ คลานเข้าไปเกี่ยวนางยักษ์นี้ แม่คู่ชีวา ฟันจ๋าแล้วเอ๋ย
(หน้า 66)

ความจริงน่าจะสงสารโกโก แต่โกโกก็เป็นฝ่ายตรงข้ามกับพระเอก ดังนั้นการที่โกโกต้องไปเกี่ยวและ
แต่งงานกับกะตึจะจึงเป็นเรื่องที่ผู้ชมพอใจ

ปัญหาที่แท้จริงของเรื่องนี้เริ่มที่พระเจ้ามิกาดโบังคับให้รัชทายาทแต่งงานกับกะตึจะ สาวแก่ซึ่งหาความงาม
ยาก ทำให้รัชทายาทต้องปลอมตัวเป็นนางกบฏ มาพบกับยักษ์ซึ่งเป็นคู่หมั้นของโกโกและกำลังจะจัดงานแต่งงานกัน
โกโกจึงเป็นอุปสรรคของความรักระหว่างนางกบฏกับยักษ์

แม้ว่าโกโกจะเป็นอุปสรรคของความรักระหว่างนางกบฏกับยักษ์ แต่พฤติกรรมโดยตลอดของโกโกกลับช่วย
แก้ปัญหานั้นเป็นต้นเหตุของเรื่อง โดยโกโกต้องยกยักษ์คู่หมั้นของตนเองให้กับนางกบฏ ส่วนตนเองกลับต้องไป
แต่งงานกับกะตึจะแทน ทำให้ผู้ร้ายในเรื่องนี้กลายเป็นผู้ช่วยพระเอกไปโดยไม่ได้ตั้งใจ

มาถึงตรงนี้แล้วท่านเห็นด้วยหรือยังว่า บทบาทผู้ร้ายของโกโกนั้นไม่มีความร้ายกาจหรือประสงค์ร้ายต่อผู้ใด
เลย และจะเรียกได้หรือยังว่าผู้ร้ายในเรื่องมิกาดโนี้ เป็นผู้ร้ายที่น่ารัก

เอกสารอ้างอิง

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. บทละครสังคีตเรื่องมิกาดโกับวังตี. กรุงเทพฯ : มูลนิธิมหามกุฏราช-
วิทยาลัย, 2509.